

ДЗВІН

ДЖОАН ГАРРІС

У селі на узліссі жила родина лісоруба. Вони були бідні — жили зі своєї землі, а земля ця була далека від щедрості. Їли чорний хліб, коріння, насіння та маленьку рибку з річки. Але вони були вільні та щасливі — за винятком, можливо, лісорубового сина, котрий прагнув чогось іншого.

За все своє життя син лісоруба ніколи не куштував вина та не їв хліба, котрий був би не чорний і прісний. За все своє життя він ніколи не носив одягу, який би до нього не носив хтось інше. Він завжди слухав легенди про стародавніх Королів та Королев — їхнє багатство, пригоди, розкіш — та тужив за старими часами, коли все було інакше.

Він часто запитував свого батька, куди поділися ці стародавні Королі та Королеви та як занепали їхні королівства.

Але його батько завжди говорив: «Це було задовго до нас. Ніхто більше не пам'ятає старих часів».

Хлопчик був розчарований, але не забував історій про лицарів та дам, Королів і Королев. Він часто самотою блукав лісом у пошуках ознак старих часів.

Іноді він навіть їх знаходив — залишки кам'яних мурів, вгрузлі в землю, розкиданні шматочки кольорового скла. Позолочений гребінець, між зубцями зі слонової кістки котрого досі плуталось пасмо волосся.

Та одного дня у самому серці лісу він натрапив на місто, зруйноване та покинуте у густому підліску. Величні мармурові колони та кам'яні арки були обплетені іпомеєю, а під вигадливим склепінчастим куполом, з якого звисала завіса плюща, він знайшов величезне скупчення каменю, — цілу бенкетну залу статуй.

Хлопчик пройшов кам'яною залою. З обох боків стояли лорди та леді, деякі з них підносили келихи до своїх уст, деякі сміялися, деякі танцювали; хтось ховав свої усмішки за своїми віялами зі слонової кістки. На столах поміж ними стояли тарелі фруктів та тістечок, — усе з каменю, усе ідеальне, навіть краплинки води на виноградних гронах. Над ними — галерея менестрелів, музика їхня змовкла, чути лише, як зі стелі падають краплі води. З обох боків кімнати — кам'яні вартові у шоломах та обладунках. А на чолі великої зали сиділи на тронах із гладкого мармуру Король та Королева міста. Вони обоє здавалися хлопчику мудрими і дуже, дуже красивими.

— Що тут сталося? — мовив він уголос.

Позаду нього пролунав голос. Належав він обшарпаній старій бабі, що ховалася поміж статуями.

— Я це все пам'ятаю, — сказала вона. — Я була тут служницею. Ох, свого часу тут було прегарно, це було місце радощів та музики. Але воно потрапило під закляття — прокляття — і усі люди, що тут були, обернулися на камінь.

Очі хлопчика розширилися. Він уже міг уявити себе членом цієї позолоченої юрби. Він бачив, як танцює з прекрасними дівчатами та їсть різноманітні солодощі. Його батько носив би хутро, а його сестри — сукні з шовкової парчі.

— Якби ж тільки можна було зламати прокляття!.. — мовив він.

— Ох, але ж це можливо, — відповіла стара, і її темні очі виблискували, як самоцвіти. — Треба лишень, аби

один хоробрий хлопчик подзвонив у той старий дзвін ген нагорі.

І вона показала на великий мідний дзвін, що звисав зі стелі, оточений виноградною лозою та павутинням.

— І це поверне їх до життя? — спитав хлопчик.

Стара кивнула.

— Щоби їх розбудити, вистачить єдиної ноти.

Хлопчик подивився вгору та поліз. То було складе й небезпечно завдання. Але от нарешті він дістався до дзвону, смикнув за його било й дзвін задзвенів. Мідна нота мерехтіла у повітрі, ніби хмарка світлячків.

І під ним поволі почали оживати кам'яні придворні; вони починали рухатись. Прекрасні дами зрушили з місця й позіхнули; вартові виструнчилися. У залі, яка так довго стояла в тиші, знову линув сміх.

Але радісна сцена чомусь була не зовсім такою, якою уявляв її собі хлопчик. Щось було з тим сміхом, який лунав із горлянок придворних; у поглядах дам читалася жорстокість та жадова.

Хлопчик зліз зі стелі та чекав, поки хтось його помітить.

«Я, звісно ж, отримаю свою винагороду», — думав він, дивлячись на розкішний бенкет та уявляючи усі ті речі, які він купить за те золото, яким його обдарують.

Але замість виказати свою вдячність, прекрасні Король та Королева просто розправили свої крила й подивилися на хлопчика голодними очима. Придворні та їхні дами також оточили переляканого хлопчика, вони облизували свої уста й посміхалися. З галереї залунала музика — лиха мелодія, від якої у голові йому запаморочилось, а пульс пришвидшився.

Хлопчик зблід і кинувся навтьоки. Але тікати було нікуди. Королева поклала свою тонку білу долоню на його шию й, вишкірившись, притягнула його ближче.

Розправившись із хлопчиком, Король, Королева, їхні придворні та охоронці розгорнули крила та полетіли над країною, ніби сарана. Вони поневолили людей, убили стада їхньої худоби, спалили їхні домівки та поселення. Століттями закляття тримало їх у покорі та беспорядності. Тепер, коли вони врешті прокинулися, то не мали милосердя.

В опустілій залі стара баба стонула плечима й посмінулася.

— Перш ніж дзвонити у дзвін, — мовила вона, — переконайся, що знаєш, яку мелодію він заграє.

А тоді обернулася і пішла до лісу, залишивши залу порожньою.

СНІГ, СКЛО, ЯБЛУКА

НІА ГЕЙМАН

Я не знаю, ким вона є. Ніхто з нас не знає. Вона вбила свою матір під час пологів, але ж цього пояснення ніколи не буває достатньо.

Вони називають мене мудрою, хоч це і далеко не так, за всі ті уламки прийдешнього, що я передбачила, застигли моменти, спіймані у калюжках води чи в холодному склі мого люстерка. Якби я була мудра, то не намагалася б змінити побачене. Якби я була мудра, то убила б себе ще до зустрічі з нею, ще до того, як він подивився на мене.

Мудра, та ще й відьма, — так вони казали, а я бачила його обличчя у своїх снах та в усіх відображеннях протягом усього мого життя: шістнадцять років снів про нього, перш ніж він того ранку зупинив свого коня біля мосту та спитав моє ім'я. Він допоміг мені вилізти на його високого коня й ми разом поїхали до мого маленького котеджу; обличчя моє ховалося в золоті його волосся. Він попросив про найкраще з того, що я мала — то було право короля.

Його борода була бронзова-руда у ранковому світлі, і я пізнала його — не як короля, бо тоді я ще нічого не знала про королів, а як мого коханого. Він узяв у мене все, чого бажав, — це ж бо право короля, — але повернувся до мене наступного дня й ночі після. Борода його така руда, волосся таке золоте, очі сині, ніби літнє небо, а засмагла шкіра кольору стиглої пшениці.

Донька його була зовсім дитям, коли я прийшла до палацу, — їй було не більше п'яти років. Портрет її померлої матері висів у принцесиній кімнаті у вежі: висока жінка з волоссям кольору темного дерева й горіховими очима. Вона була іншої крові, ніж її бліда донька.

Дівчинка з нами не їла.

Я не знаю, де саме в палаці вона їла.

Я мала власні покої. Мій чоловік-король також мав свої. Коли він хотів близькості, то посилав по мене, і я приходила до нього, задовольняла його і сама отримувала задоволення з ним.

Однієї ночі, за кілька місяців після того, як я прибула до палацу, вона прийшла у мої покої. Їй було шість. Я вишивала у світлі гасової лампи, мружачи очі від лампового диму та тремкого світла. Коли я підвела погляд, то побачила її.

— Принцесо?..

Вона нічого не сказала. Очі її були вугільно-чорні, — такі ж чорні, як її волосся; уста її були червоніші за кров. Вона поглянула на мене й усміхнулася. Зуби її здавалися гострими навіть тоді, у світлі гасової лампи.

— Чому ви не у своїх покоях?

— Я голодна, — сказала вона, як і будь-яка дитина.

Була зима, коли свіжа їжа здавалася мрією, як і тепло та сонячне світло, але я мала низку цілих яблук, очищених від серцевини та висушених, — вони звисали з балки на стелі моїх покоїв, тож я зняла для неї одне.

— Ось.

Осінь — час для сушки, консервування, час збирати яблука та топити гусячий жир. А зима — це час голоду, снігу й смерті; а ще це час свята зимового сонцестояння, коли ми втираємо гусячий жир у шкіру цілої свині, начиненої осінніми яблуками; запікаємо її чи насаджуємо її на рожен і смажимо на багатті, готуючись бенкетувати.

Вона взяла у мене засушене яблуко та почала жувати його своїми гострими жовтими зубами.

— Смачно?

Вона кивнула. Я завжди побоювалася маленької принцеси, але в ту мить відчула до неї прихильність і ніжно пальцями попестила її по щоці. Вона подивилася на мене й усміхнулася — вона так рідко це робила! — а тоді уп'ялася зубами в основу мого великого пальця, в горбок Венери, аж виступила кров.

Я скрикнула від болю та здивування, але вона подивилася на мене і я замовкла.

Маленька принцеса прилаштувалася своїм маленьким ротиком до моєї руки, лижучи, смокчучи й п'ючи мою кров. Коли вона закінчила, то спокійнісінько пішла з моїх покоїв. Просто на моїх очах укус почав затягуватись, рубцюватись і загоюватись. Наступного дня він перетворився на старий шрам, ніби я просто порізалася кишеньковим ножиком у дитинстві.

Принцеса підкорила мене, домінувала наді мною, і це налякало мене навіть більше, ніж кров, яку вона пила. Після тієї ночі я замикала двері своїх покоїв із настанням сутінків і підпирала їх дубовою жердиною, а ще наказала ковалю виготовити залізні ґратки мені на вікна.

Мій чоловік, мій коханий, мій король усе рідше й рідше посилав по мене, а коли я приходила до нього, він був розгублений, млявий і збентежений. Він більше не міг кохатися так, як кохається чоловік, але й не дозволяв мені задовольнити його ротом: одного разу я спробувала, а він різко смикнувся та почав плакати. Я прибрала губи та міцно обіймала його, поки ридання його не стихли й він не заснув, ніби дитина.

Поки він спав, я пробігла пальцями по його шкірі. Вона була вкрита багатьма старими шрамами, але я не

пригадувала жодного з них із часів його залицання, крім одного на боці, куди в юності його поранив вепр.

Незабаром він перетворився на тінь чоловіка, котро-го я зустріла і покохала біля мосту. Крізь шкіру проступали його білі-синюваті кістки. У його останні миті я була з ним: руки його були холодні, ніби камінь, очі молочно-блакитні, його волосся та борода зблідли, втратили свій блиск та скошлатилися. Він помер, не висповідавшись, шкіра його з ніг до голови була поцяткована крихітними старими шрамами.

Він майже нічого не важив. Земля дуже промерзла, тож ми не змогли викопати йому могилу, а натомість звели курган із каміння над його тілом, — більше для спомину, бо від нього майже не лишилося плоті, якою могли б спокуситися звірі чи птахи.

А я стала королевою.

Я була молода і дурна — минуло лише вісімнадцять літ, відколи я вперше побачила світло дня — й не зробила того, що зробила б зараз.

Якби це було сьогодні, то так, — я б наказала вирізати її серце. Але ще я наказала б відрубати їй голову, руки та ноги. Я б звеліла випатрати її. А тоді б дивилася на міській площі, як кат роздмухує міхами вогонь до білого жару, незмигтно дивилася б, як він віддає кожну її частину вогню. Навколо площі я розмістила б лучників, котрі б стріляли в кожну пташину чи тварину, яка б наважилася наблизитися до вогню, в кожного ворона, пса чи пацюка. І я б не заплещувала очей, аж доки принцеса не перетворилася б на попіл і ніжний вітерець не розвіяв би її, ніби сніг.

Але я цього не зробила, а ми мусимо платити за свої помилки.

Люди казали, що мене обдурили: що то було не її серце. Що то було серце тварини — оленя чи, можливо, вепра. Вони так вважали. Що ж, вони помилялися.